

др М. Јакубјец (Вроцлав, Пољска): Почети Вукове славе у пољској књижевности критички XIX вијека; др П. Новотни (Будишин, ДРН); Вук Караџић и Лужички Срби; академик, проф. Јулије Доланоки (Праг): Вук Караџић у чешкој књижевности; др А. Галис (Осло): Вук Караџић и норвешки Вук, Ивар Осен — покушај поређења; проф. др Рудолф Јагодич (Беч): Вуков живот и рад у Бечу; проф. др Зоран Константиновић (Београд): Вук Караџић у Аустрији; проф. др Херберт Појкерт (Јена): Јаков Грим и Словени; проф. др Миљан Мојашевић (Београд): Гримов превод и примерак Караџићеве Граматике; академик, проф. др Душан Недељковић (Београд): Вук Караџић, Леополд Ранке и Карл Маркс; проф. др Максимилијан Браун (Гетинген): Вукове гјесме код Енгелса; др Манфред Јенихен (Источни Берлин): Њемачка штампа о Вуковом боравку у Берлину; др Иштван Пот (Будимпешта): Српско хрватска народна поезија у мађарској књижевности у Вуково доба; проф. др Јоланда Маркијори (Падова): Вук Караџић у Италији; Или-

ја Конев, виши научни сарадник, Софија: Вук Караџић и Бугари; проф. др Харалампје Поленак-овић (Окопље): Вук код Македонаца; проф. др Раду Флора (Београд): Вук и Румуни — покушај синтезе.

Истакнути научник совјетски академик Виктор Владимирович Виноградов говорио је на завршној свечаној пленарној сједници симпозијума о револуционарној улози Вука Караџића у формирању српског књижевног језика.

Можда више него анализа горњих тако бројних и тако разноврсних реферата — која би у овом случају могла бити само парцијална јер је писац ових редова могао присуствовати једва једној њиховој трећини — сами њихови наслови убједљиво доказују не само садашње огромно интересовање домаћих и страних научника за богато и разноврсно дјело Вука Караџића већ у пуној мјери истичу величину његовог овестраног значаја како у развоју нашег језика и књижевности, тако и у развоју славистике уопште.

Славко МИЈУШКОВИЋ

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ ИСТОРИЈСКОГ ИНСТИТУТА У ТИТОГРАДУ У 1964. ГОДИНИ

Савјет Института

Савјет Института је разматрао cjелокупну активност установе и са успјехом утицао на његов рад. У првом полугодишту радом је руководио ранији Савјет, биран на основу закона о организацији научног рада. На сједници Савјета, одржаној 31. I 1964. претресан је извјештај о раду Института у 1963. години, одобрен завршни рачун за 1963. годину, по конкурсу извршен избор секретара I Одјељења, одлучено да се распише конкурс за звање сарадника или вишег научног сарадника. Рад др Николе Шкерковића о црногорским племенима није узет у обзир за објављивање у 1964. години, пошто је план раније био утврђен. На другој сједници (15. и 16. VII) извр-

шено је конституисање Савјета на бази Основног закона о органима управљања у установама и за гред сједника Савјета изабран др Душан Вучковић. Сви чланови радне заједнице су чланови Савјета (ужи Савјет), а у Савјет улазе још и три члана које именује Извршно вијеће (проширени Савјет). На истој сједници извршен је и избор Управног одбора од 5 чланова као и два замјеника чланова Управног одбора. У Управни одбор изабрани су: Буро Вујовић, Радоман Јовановић, Славко Станишић, Радоје Пајовић и директор Института, др Димо Вујовић, који је члан Управног одбора по положају. За замјенике су изабрани: Јован Божовић и Слободанка Шћеповић.

На истој сједници је условно донесен финансијски план за 1964.

годину ради тога што средства нијесу коначно утврђена, јер Фонд за научни рад није званично потврдио предложене уговоре; извршена је анализа плана рада за прво полугодиште; донесен је план рада за треће тромјесечје; извршено је распоређивање радника на радна мјеста према Правилнику о расподјели личних доходака; извршен је избор др Душана Вучковића за вишег научног сарадника и реизборност Ђура Вујовића, асистента. Одлучено је: да се рад др Душана Вучковића „Капиталистичко искоришћавање шума у Црној Гори“ да у штампу; да се изврши пресељење магацина из Цетиња; да се архива црногорске емигрантске владе од 128 фасцикли преда Архиву СР Црне Горе у Цетињу; одређена је комисија за израду Статута; одлучено је да се свим службеницима Института изврши повећање плата за 8%.

Трећа сједница Савјета одржана је 2. новембра. На овој сједници извршена је анализа извршења плана рада за период јул-септембар и финансијског плана за 9 мјесеци; утврђен је финансијски план за 1964. годину; донесен је план рада за четврто тромјесечје; дат је предлог плана рада и предлог финансијског плана за 1965. годину. Донесена је одлука да се прими за штампу рад др Љубинке Богетић „Колективна земљишна својина у Црној Гори у XIX вијеку“ и да се за тај рад склопи уговор са Фондом за научни рад ради добијања средстава за публикавање. Институт је начелно прихватио мишљење да се редакција за Историју Црне Горе укључи у рад Института, не улазећи у финансијско-техничка и организациона питања, као ни у оцјену посљедица такве одлуке за рад и успех Редакције и Института уопште. Дискутовано је о дужностима Управног одбора и његовом раду, о питању хонорисања радова радника запослених у Институту, набавци микрочитача и др.

На четвртој сједници 30. XII 1964 је одређена вриједност бода и извршена анализа плана рада за 1964. годину, утврђена висина личног дохотка за резултате рада;

донесена одлука о исплати 1.500. радницима Института (повећање од 1. августа о. г.); одлучено је да се исплати аконтација личних доходака за јануар 1965. године; донесена је одлука о надлежности Управног одбора и др.

Радници Института

На крају 1964. године у Институту је радило 17 сталних радника. У мају је Институт напустио Љубо Анђелић, а др Боко Пејовић, који је изабран за секретара I Одјељења у јануару мјесецу, дошао је на рад почетком новембра. У Институту су радила два хонорарна службеника са скраћеним радним временом.

Распоред кадрова је следећи: у истраживачким одјељењима ради 9 другова; у Архиву и Библиотеци 3, а послове Секретаријата, дактилографске послове и помоћну службу обавља 5 службеника.

Треба истаћи да је Душан Вучковић у јануару 1964. одбранио докторску дисертацију „Капиталистичко искоришћавање шума у Црној Гори“.

На специјализацији и архивским истраживањима у иностранству били су: Новица Ракочевић (6 мјесеци, у Бечу) и др Димо Вујовић (мјесец дана у Паризу).

На истраживачком раду у разним архивима и библиотекама у земљи више сарадника је провело око 300 дана.

У погледу награђивања (тиче се висине плата) нема нарочитих разлика у односу на раније године. Ниво личних доходака је још испод просјека у другим установама у Републици. Правилник о расподјели личних доходака не обећава неко побољшање. Већина сарадника није достигла ни ниво плата које би имала по закону о јавним службеницима.

Нови начин финансирања поставља и нова питања. Уговарање тема преко Фонда за научни рад ишло је веома споро, а потписивање уговора одужило се до краја новембра. Због таквог начина финансирања односно неблаговременог одобравања средстава, финан-

сијски план није могао бити донесен до новембра. Доста је дискутовано о финансирању издавачке дјелатности. Ни питање финансирања Архива није ријешено како треба. Таква неизвјесност морала је успорити рад у установи. То донекле отежава да се постојећи кадрови задрже у установи и да добу нови.

I Одјељење

У току 1964. године пажња сарадника била је поклоњена изучавању:

а) Државног уређења Црне Горе (1851—1878), развјетка просвјете и културе у Црној Гори (1851—1918), дрвене индустрије у Црној Гори (1873—1941);

б) из области спољне политике изучавана су питања односа Црне Горе са Србијом, Аустријом и Француском.

Извршен је дио истраживања за рад о државном уређењу Црне Горе 1851—1878 (Р. Јовановић). Завршено је пола рада о просвјетном и културном развјету у Црној Гори 1851—1918 (Ђ. Пејовић). Потпуно је завршен рад о дрвној индустрији 1873—1941 (др Д. Вучковић).

Осврт на дјело Душана Вуксана, уредника Записа, поводом 20. годишнице смрти, написао је, уз библиографију радова, Ђ. Пејовић.

Углавном је завршен већи рад под насловом „Односи Црне Горе и Србије 1860—1878“ (Р. Јовановић). Завршена су и истраживања о црногорско-србијанским односима 1878—1903. и написана неколика чланка и прилога из ове области (Н. Ражнатовић). За упознавање односа Црне Горе и Србије 1903—1914. консултован је већи дио фондова које је обавезно требало прегледати (Н. Ражнатовић). Завршена је прва верзија његовог већег рада „Црна Гора под аустроугарском окупацијом 1916—1918“. На основу нове грађе из бечких архива овај рад ће бити проширен и коначно завршен до краја фебруара 1965. Исти сарадник је завршио и чланак *Односи Црне Горе и*

Аустро-Угарске од скадарске кризе до сарајевског атентата. Односе Црне Горе са Француском проучава др Д. Вујовић. У 1964. објављен је у Историјским записима његов већи чланак *Односи између Црне Горе и Француске за вријеме првог свјетског рата*. Такође је објавио чланак *Борба Русије и Француске за утицај на спољну политику Црне Горе и кампања против књаза Николе 1867. године и два краћа прилога (Три документа о боравку Вука Караџића у Црној Гори 1860. и 1862. и Грађа о Црној Гори у Архиву министарства спољних послова Француске у Паризу)*. Завршио је и радове: *Црногорски добровољци из САД 1914. и 1915*, *Захтјев књаза Данила за успостављање директних дипломатских веза између Црне Горе и Турске и др.*

Напомињемо да је за потребе проучавања црногорско-аустријских односа (1902—1914) микрофилмовано у Бечу преко 1.000 докумената.

Сви предвиђени задаци у 1964. нијесу завршени. Обрада теме црногорско-србијански односи 1878—1903. не може задовољити. Н. Ражнатовић није до означеног рока извршио свој задатак. Било је и одступања од програма у којим потпуније обраде других питања којима је требало иначе поклоњити пажњу. Учињено је знатно више него што је било предвиђено у обрађивању питања из области дипломатске историје Црне Горе.

II Одјељење

У току 1964. радило се на предвиђеним радовима:

1) *Напредни омладински покрет у Црној Гори између два рата* (Јован Војовић); послје завршених истраживања предстоји писање рада;

2) *Четнички и федералистички покрет у Црној Гори 1941—1945* (Радоје Пајовић); завршена су архивска истраживања.

3) *Стара Црна Гора у НОБ* (раније Ловћенски НОП одред и његово подручје у НОБ-у 1941—1945).

Аутор овог рада, Ђуро Вујовић, такође је завршио истраживања.

4) НОП одред „Радомир Митровић“ (Љубо Анђелић). Аутор је почео са писањем рада, али је у мају напустио Институт.

Осим планом предвиђених радова, сарадници одјељења су радили и на писању историје напредног женског покрета у Црној Гори. Од пет коаутора четири су завршили своје радове.

Сарадници Одјељења су радили и на изучавању других питања из историје Партије и радничког покрета, као на пр. *Школе на окупираној територији Црне Горе 1941—1944. год.* (аутор Ј. Војовић, објављено у Историјским записима бр. 1 и 4), *Напредни југословенски студентски покрет у Прагу 1929—1935. год.* (Ј. Војовић, ЈИЧ 4/1964). Исти аутор је припремио и следеће мање радове: *Учешије КПЈ у Црној Гори на општинским изборима 1926. године*, *Прилог изучавању улоге православног свештенства у НОБ-у у Црној Гори*, *„Радник“ о прослави првог маја у Црној Гори 1924. године*.

На теме НОБ-е обрађено је, као прилози или чланци, следеће: *О једном покушају формирања Недићеве војске у Црној Гори* (Ђ. Вујовић, ИЗ 1/1964); *Пораз четника и сепаратиста у катунској нахији почетком марта 1944. и криза квислиншког покрета у Црној Гори* (Ђ. Вујовић, ИЗ 4/1964); *Формирање независне групе националног отпора и покушај В. Лукачевића да се одцијепи од Драже Митровића* (Р. Пајовић, ЈИЧ 4/1964).

Врло важна акција у којој се одјељење ангажовало била је дискусија о књизи *Преглед историје СКЈ*, коју је у априлу мјесецу 1964. године организовала Историјска комисија ЦК СК ЦГ, Историјски институт и Друштво историчара СРЦГ. Осим послова организације, шест сарадника Института поднијело је своја саопштења. Њихова дискусија и саопштења, као и остали учесника, објављена је у *Историјским записима* бр. 2/1964.

Представници Одјељења су учествовали и на симпозијуму о Пре-

гледу историје СКЈ одржаном у Загребу, Београду и Сарајеву.

Сарадници Одјељења су учествовали у раду Координационог одбора института за изучавање историје радничког покрета Југославије (дискутовало се о проблемима рада на писању вишетомне историје СКЈ, о изради више монографија и издавању историјских извора).

Узимајући у обзир све изложено, може се констатовати да је одјељење у потпуности извршило план рада.

Издавачка дјелатност

У току 1964. године објављене су четири свеске *Историјских записа* са укупно 48 табака текста. Сарађивало је 38 сарадника. Већи дио првога броја био је посвећен стогодишњици смрти Вука Ст. Карадића. Други број у цјелини садржи дискусију о *Прегледу историје Савеза комуниста Југославије*, а трећи је посвећен педесетогодишњици првог свјетског рата. Изумимајући други број, посвећен историји СКЈ, у часопису је објављено: 2 прилога о питањима историје XVII и XVIII в.; 4 чланка и 9 прилога на теме XIX вијека; 8 чланака и 4 прилога о питањима историје XX вијека, од којих 3 чланка и 1 прилог о догађајима народноослободилачког рата у Црној Гори. Објављен је и 1 приказ на књигу која се бави питањима XIX в., а 4 о питањима XX в. Још је објављена дискусија која се тиче Његоша и 2 биљешке (француска грађа о Црној Гори, међународни конгрес архивиста).

Као посебно издање у овој години изашла је књига „Помени црногорских племена у которским споменицима“ од Риста Ковијанића. Књига је штампана у 1.000 примјерака.

У штампи се налази и рад др Душана Вучковића „Капиталистичко искоришћавање шума у Црној Гори“.

Архив

У току 1964. године у Архиву су радила два стална службеника, што је недовољно за обављање све већих задатака који се пред архивску службу постављају. Последња два мјесеца у Архиву ради и један хонорарни службеник са скраћеним радним временом.

Поред свакодневних послова око пружања услуга сарадницима Института, институцијама и појединцима са стране, прављења планова рада, извјештаја и информација о стању архивске и мемоарске грађе и проблемима у вези са тим, службеници Архива су у 1964. године обавили следеће задатке: средили мемоарску грађу прикупљену у току 1963. године; пронашли и разврстали око 800 фотокопија снимљених док је Архив био у саставу Историјског одјељења ЦК СК Црне Горе; углавном прегледали сву постојећу предратну и ратну грађу и евидентирали документа за размјену, издавање, конзервирање или фотокопирање, која су и гдје објављена; ради попуне и заштите архивске грађе фотокопирано је или прекуцано и срањено неколико десетина докумената из других архива и неколико десетина из Архива; у Архиву за раднички покрет Југославије — Београд прегледана је грађа Коминтерне, одабрано и преузето пет фасцикли грађе у препису и фотокопирано око 2.500 страница. Поменута грађа још није доступна за коришћење; преузето је и пописано око 500 страница оригиналних докумената из НОР-а које је чувала Комисија за историју при ЦК СК Црне Горе; откупљено је од приватних лица око 100 страница мемоарске грађе, а пронађено и предложено за откуп 40 оригиналних докумената из ратног периода, 600 страница мемоарске грађе и око 150 разних фотографија; пошто је обезбијеђена једна просторија, у којој су израђене потребне сталаже за смјештај грађе, извршено је преузимање дијела послеријатне архиве ЦК СК Црне Горе закључно са 1952. г., као и грађу бивших среских комитета Партије — Вар,

Котор, Херцег-Нови, Цетиње, Иван град, Пљевља а дјелимично и Никшић; за *Институт славјановеденија* у Москви одабрано је и микрофилмовано око 250 страница необјављених карактеристичних докумената из историје радничког покрета и НОБ-е у Црној Гори; грађу из Архива користили су друштвено-политички радници из Титограда и десет научних радника из Москве, Београда, Љубљане, Сарајева и Цетиња.

Службеници Архива провели су око мјесец дана на истраживачком раду ради попуњавања својих фондова.

Због недостатка кадра и потребних средстава, Архив у току године није могао организовати неку већу акцију за прикупљање мемоарске грађе нити обићи један дио терена ради евиденције и евентуалног преузимања грађе.

Библиотека

У 1964. у раду Библиотеке је постигнуто:

израђен је азбучни каталог који Библиотека није имала. Обрађено је 14.867 књига по стручним правилима азбучног каталога на међународном листићу 12,5x7,5. Откуцано је 1.060 каталожских листића (ћирилица—латиница) у дуплику од којих један остаје за стручни каталог (десимална класификација); сређени су и откуцани каталожки листићи периодике и рекламацијом су комплетирани годишта; књижни фонд Библиотеке редовно је попуњаван новим издањима која су завођена у инвентар и обрађивана по правилима азбучног каталога. Библиотека је набавила 485 књига, куповином, размјеном и поклоном; помоћу каталога евидентирани су трипликати, тако да се може вршити међубiblioteчка размјена књига; читаоци су редовно услуживани и евиденција показује да је издато на читање око 500 књига, од тога 25 читаоцима ван Института; периодика је припремљена за повезивање.